

Obnovljeni Barson

Majda Begić Jarić iz Hrvatskog restauratorskog zavoda vodila je iznimno složen projekt

Kako je restauriran rad oca op arta:

"Dvije godine smo s djela Victora Vasarelyja čistili insekte, mrlje i prašinu"

PATRICIA KIŠ

Majda Begić Jarić na restauraciji kolaža Barson, djela znamenitog umjetnika Victora Vasarelyja povećih dimenzija, dva i pol puta dva i pol metra, počela je raditi prije dvije godine. Kako bi se bolje upoznala s radom umjetnika i načinom na koji se restauriraju njegova djela, putovala je u međuvremenu u Pariz te u Provansu, gdje se susrela među ostalim i s njegovim unukom Pierreom koji je doputovao u Zagreb radi predstavljanja restauracije, u srijedu 15. rujna u 18 sati u Muzeju suvremene umjetnosti.

Još 2019. godine, govori nam ta voditeljica Odjela za tekstil, papir i kožu Hrvatskog restauratorskog zavoda, počeli su surađivati s Centre Interdisciplinaires de Conservation et de Restauration du Patrimoine

(CIRCP) u Marseillesu, gdje su izvršene analize uzoraka s umjetnine te, paralelno, s Fondacijom Vasarely u Aix-en-Provence.

Ni najmanja pogreška

Fondacija je za projekt našoj sugovornici darovala uzorke originalnog, tzv. sitotisa papira na kojem je Vasarely izrađivao umjetnine, da bi se na njemu mogli obavljati potrebni testovi te probe uoči restauracije na toj iznimno vrijednoj umjetnini. Projekt su podržali Hrvatski restauratorski zavod na čelu s Tajanom Pleše i Ministarstvo kulture. Na samoj promociji prikazan je i video koji je snimio Jovan Kliska, viši fotograf tehničar HRZ-a. Za glazbeni su dio bili zaduženi Josip Konfic i glazbena škola Pavao Markovac.

Vasarelyja nije lako restaurirati i unatoč poprilično dugom karijernom iskustvu, bilo joj je to, kako govori

Pretpostavlja se da naziv Barson znači baršun, no to nije sigurno. Vasarely je volio izmišljati riječi za nazive svojih djela

Majda Begić Jarić, prvo takvo iskustvo. "Papir je inače težak. Kad čuju da je riječ o restauraciji papira, ljudi prvo pomisle na knjige, a potom na umjetnine. Vasarelyjev je kolaž izveden tehnikom sitotiska koji se reže i lijepi na podlogu od lesonita. Specifičan je i po tome što je kod optičke umjetnosti svaka pa i najmanja pogreška vidljiva. Optička umjetnost namijenjena je među ostalim i podražaju očnog živca, sve je pažljivo izračunato pa ne smije biti ni najmanje greške."

Kolaž u čijem su temelju plava i

zeleno boja datira iz 1967. godine, a godinu dana kasnije, revolucionarne 1968., pod kustoskom palicom Bože Becka, taj će umjetnik izlagati u MSU, odnosno, tadašnjoj Galeriji suvremene umjetnosti. Sljedeće godine, rad će i otkupiti ova institucija. Vasarelyjeve veze sa Zagrebom, naime, protežu se godinama. Upravo zahvaljujući tim vezama, donirao je svoje radove, među kojima i Barson. Budući da je francuski umjetnik mađarskih korijena mnogo slika iz 60-ih godina nazivao Barson, pitamo našu sugovornicu zna li što znači ta riječ. "Pretpostavlja se da je riječ o baršunu, no ne sa stopostotnom sigurnošću. Ponekad je znao izmišljati riječi za naziv svojih umjetnina", govori.

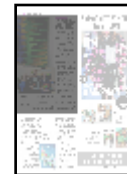
Pomoć Fondacije

Radila je, dakle, dvije godine na restauraciji jer, kako dalje govori: "Nek faze, poput podljepljivanja, zahti-

jevaju sušenje čitav dan. U pozadini je puno istraživanja, kao što znamo u ovom poslu, nešto što je bilo dobro za jednu umjetninu, ne mora nužno funkcionirati na drugoj".

Istražujući kako dalje, otputovala je u Aix-en-Provence, u Fondaciju koja nosi umjetnikovo ime, a živopisna je građevina, s mnoštvom crno-bijelih ćelija, napravljena upravo u duhu umjetnosti Victora Vasarelyja. Odnosno, i autor je muzeja sam umjetnik u suradnji s dvojicom arhitekata. Svoj posjet opisuje: "Pierre Vasarely, umjetnikov unuk koji vodi fondaciju, pokazao mi je depo sa svim njegovim umjetninama, skicama koje su mu služile kao priprema za stvaranje. To je nešto što rijetko tko ima prilike vidjeti. I vodstvo ovom Fondacijom osvijestilo mi je koliko je on bio veliki i važan umjetnik".

Inače, nastavlja, "Pierre Vasarely vrlo je komunikativan, otvoren za su-

RANKO ŠUVAR/CROPIX

**USPJEŠNA
SURADNJA**
 Majda Begić Jarić
 s Pierreom
 Vasarelyjem,
 umjetnikovim
 unukom, i Pascal
 Girard

radnju. u Zagreb je stigao sa svojim sinom Ugom kojeg uvodi u posao vođenja Fondacije Vasarely”.

Važna izložba

Boravila je, potom, u Parizu. Poklopilo se da se upravo u francuskoj prijestolnici otvorila velika izložba, odnosno, najveća Vasarelyjeva retrospektiva uopće. Prije te, posljednja je Vasarelyjeva izložba u Parizu bi-

Restauracija kolaža sastojala se od četrnaest točaka, od transporta u posebnim uvjetima do obnove drvenog okvira

Ia 60-ih godina. No, Majda Begić Jarić nije bila klasična posjetiteljica: "U Pariz sam išla prije svega vidjeti na koji su način neke od umjetnina koje su izložene prethodno restaurirane, odnosno, kako su drugi pristupili rješavanju problema s kojima sam se ja suočavala tijekom rada na kolažu Barson", kaže i dodaje: "No, nisam se puno usrećila u tom kontekstu jer su sve umjetnine bile dobro održavane, većina ih je iz privatnih kolekcija". Ipak, iskoristila je boravak u Francuskoj za razmjenu iskustava s kolegicama i kolegama iz niza institucija.

Restauracija kolaža Barson sastojala se od četrnaest točaka, među kojima su bili i transport u posebnim uvjetima iz Muzeja suvremene umjetnosti na Odsjek za papir Hrvatskog restauratorskog zavoda, fotografiranje umjetnine, rastavljanje, izrada dokumentacije, razne analize, probe suhog čišćenja, podljepljivanja, retuša... Kako je manji dio umjetnine nedostajao, trebalo je i to rekonstruirati, kao i sam okvir. Naša sugovornica odgovara na pitanje je li to njezina dosad najkompleksnija restauracija: "Svaka restauracije umjetnina na papiru vrlo je individualna. Ova je nešto posebnija jer je kolaž Barson velikih dimenzija pa se morala rastavljati i u dijelovima restaurirati. Kod umjetnine Barson najzahtjevniji je bio retuš, dakle, rekonstrukcija nedostajućih dijelova tiskanog sloja boje, u ovom je slučaju riječ o sloju sitotiska. Još kako je riječ o optičkoj umjetnosti, dodatno je trebalo paziti da se intervencija retuša minimalno vidi da ne remeti cjelovito sagledavanje umjetnine”.

Inače, Vasarelyjeva su djela na visokoj cijeni pa se jedno iz serije Barson nudilo na aukciji preko kuće Christie's za 20.000 dolara. Rad koji je bio u ponudi iz je kolekcije Denise Rene, poznate pariške galeristice koja je promovirala i Vasarelyja i mnoge domaće umjetnike, među kojima je bio i Ivan Picelj.□